

KULTÚRNO - SPOLOČENSKÝ MESAČNÍK

Nitra

Február 2014

XXXIX. ročník

Cena 0,40 €

Ratingová agentúra

zvýšila Mestu Nitra hodnotenie

Životné jubileum

Jána Chryzostóma kardinála Korca

Aktivity

v rámci lokality Orechov dvor

Vzácný dokument z roku 1692
dokladuje dávnu tradíciu vinárstva
pod Zoborom

V čistom meste sa nám určite bude žiť lepšie

Každý človek má v sebe zabudovanú túžbu po poriadku a prehľadnosti situácií, v ktorých sa ocitá. Generálne upratovanie a sústavné (!) udržiavanie čistoty je spôsob ako prekonávať stereotypy. Preto som rád, že neporiadok sa nám postupne darí z nitrianskych ulíc a námestí odstraňovať. Prispieva k tomu systematická činnosť pracovníkov mestských služieb, ktorí majú starostlivosť o čistotu verejných priestranstiev vo svojej kompetencii. O to viac ma teší, že svoj podiel na čistých uliciach majú aj obyvatelia, z ktorých mnohí pochopili našu ideu - urobiť z nášho mesta čisté a úhľadné mesto.

Nitra, ako sa zdá, je v posledných rokoch skutočne o niečo čistejšia a priznajme si, o poznanie krajšia. Napomáha tomu starostlivosť o verejnú zeleň, výsadba kvetinových záhonov s letničkami a trvkami.

Všetci chápeme, že v čistom meste sa nám všetkým žije lepšie a krajšie. Verejná zeleň vplyva na pohodu a spokojnosť. Pochvalné slová zaznievajú najmä z úst domácich a zahraničných návštevníkov. O niečo horšia situácia je na sídliskách, kde vietor ešte vždy má čo rozfúkavať okolo stojísk smetných nádob. Ale nielen tam.

O niekoľko týždňov vyukne jarné slniečko - a to bude signál pre zorganizovanie jarného upratovania, čo je síce správne, ale celá táto záležitosť stojí značné finančné prostriedky, ktoré by sa dali využiť efektívnejšie. Chceme vysloviť presvedčenie, že občania Nitry časom pochopia, že poriadok netreba robiť nárazovo, ale ho systematicky udržiavať.

Jozef Dvonč
primátor mesta Nitry

Obsah

Ratingová agentúra zvýšila Mestu Nitra hodnotenie	3	Katedrálny spevokol Emerám	
Životné jubileum Jána Chryzostoma kardinála Korca	4	vznikol z iniciatívy Milana Ševčíka	11
Vyšla kniha CHKO Ponitrie	5	Vzácný dokument z r. 1692 dokladuje dávnu	
Svoj život upísal archeológii	6	tradiáciu vinárstva pod Zoborom	12
Mestské zastupiteľstvo podporilo rozvoj kultúry	7	In memoriam Václav Havel	15
Projektoví manažéri z Báčskeho Petrovca v Nitre	7	Peter Michalica predstavil talenty Nitry	15
V minulom roku sa narodilo viac detí	8	Trojkráľový koncert	16
Počet sobášov mierne stúpol	8	Jubilanti v roku 2014	16
Zomrel Anton Pažitný, nositeľ Ceny mesta Nitry	9	Navždy odišli. Povedali si ÁNO	17
Aktivity mesta Nitry		Športové aktivity organizované mestom	18
a maltézskeho rádu v lokalite Orechov dvor	10	Zomrela sestra Elena Tencerová	18
		Rekordný silvestrovský beh	19
		Svetový deň sprievodcov cestovného ruchu	20

Mesto Nitra – Mestský úrad v Nitre
Štefánikova trieda č. 60, 950 06 Nitra
IČO: 00 308 307
Webstránka: www.nitra.sk

tel.: 037/ 65 02 111, e-mail: msunitra@msunitra.sk
Primátor mesta: doc. Ing. Jozef Dvonč, CSC., e-mail: primator@nitra.sk
Zástupca primátora: Ing. Štefan Štefek, e-mail: stefek@msunitra.sk
Zástupca primátora: PhDr. Ján Vančo, PhD., e-mail: vanco@msunitra.sk
Prednosta MsÚ: JUDr. Igor Kršiak, e-mail: prednosta@msunitra.sk
Hlavný kontrolór: Ing. František Halmo, e-mail: halmo@msunitra.sk

Stránkové hodiny:
po, ut, št: 8.00 – 15.00,
st: 8.00 – 16.45
pia: 8.00 – 13.45
pokladnica:
po, ut, št: 8.00 – 14.30
st: 8.00 – 16.15
pi: 8.00 – 11.30
so: 8.00 – 12.00
podateľňa: 8.00 – 12.00

NITRA, kultúrno-spoločenský mesačník
Vychádza vždy 1.v mesiaci
Vydáva: Mesto Nitra – Mestský úrad v Nitre
Adresa redakcie a sídlo vydavateľa:
Mestský úrad v Nitre
Štefánikova trieda č. 60, 950 06 Nitra
E-mailová adresa redakcie: synakova@msunitra.sk
Tlač: Tlačiareň REA, Kasalova ul. 19, 949 01 Nitra
Evidenčné číslo: EV 3918/09
Tematická skupina: A11, ISSN 1336 - 4685

Ratingová agentúra zvýšila Mestu Nitra hodnotenie

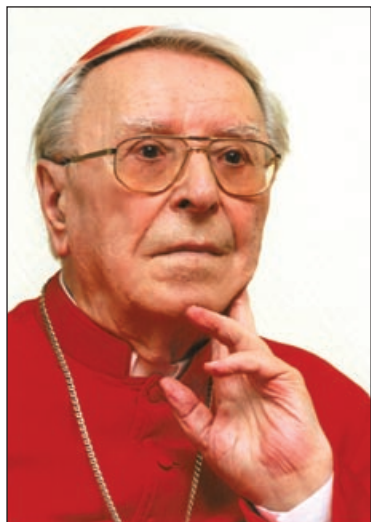
Dlhodobé ratingové hodnotenie Mesta Nitra sa medziročne zvýšilo z BBB+ na A-. Krátkodobý rating je na úrovni S2. Výhľad ratingu je stabilný. Nové ratingové hodnotenie platí jeden rok od jeho zverejnenia spoločnosťou European Rating Agency 20. decembra 2013. Agentúra nepredpokladá zvýšenie ratingu počas obdobia platnosti aktuálneho ratingového hodnotenia. Ratingová agentúra zohľadnila pri hodnotení subjektu viacero faktorov. Mesto Nitra pripravuje aktualizáciu základného strategického dokumentu Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja na roky 2014-2020. Okrem tohto dokumentu má v súčasnosti platných viacero strategických dokumentov. V roku 2013 k novým kľúčovým dokumentom patrili Program rozvoja bývania mesta Nitra a Program odpadového hospodárstva mesta Nitra. Výsledkom hospodárenia mesta za rok 2012 je dosiahnutie prebytku vo výške 2,35 milióna eur. Na dosiahnutí tohto prebytku sa podieľalo hlavne prekročenie rozpočtovanej výšky bežných príjmov v dôsledku priaznivého plnenia príjmov z daní z nehnuteľností, daní za špecifické služby a príjmov z vlastníctva a podnikania. Rozpočet mesta Nitra na rok 2014 bol schválený ako vyrovnaný s celkovými príjmami a celkovými výdavkami 47,296 milióna eur. V rámci investícií sa mesto bude orientovať najmä na dokončenie rozpočtovaných investícií z roku 2013 do roku 2014. Zdrojmi financovania budú vlastné finančné prostriedky mesta z predchádzajúcich rokov ako aj usporené finančné prostriedky v súvislosti s dodržaním Memoranda o spolupráci v minulom roku medzi ZMOS a vládou SR. Úverová zadlženosť mesta dosiahla k ultimu predchádzajúceho roka 29,13 %. Celkový úverový dlh mesta (komerčné úvery a úvery zo ŠFRB) poklesol v roku 2012 oproti predchádzajúcemu roku o hodnotu 2,53 milióna eur na úroveň 20,667 milióna eur. V priebehu posledného štvrtroka 2013 mesto refinancovalo časť úverových záväzkov, čím dosiahlo výhodnejšie úrokové

podmienky. Celkový dlh mesta tak dosiahol k 30. novembru minulého roka 22,392 milióna eur, z toho komerčné úvery (vrátane nových úverov na investície) v objeme 14,262 milióna eur a úvery zo ŠFRB v objeme 8,129 milióna eur. Aj prijatím nových úverov v roku 2013 budú hodnoty ukazovateľov zadlženosti dosahovať prijateľné hodnoty a očakávaná hodnota ukazovateľa zadlženosti ku koncu roka 2013 by mala predstavovať približne 31,8 %, uvádza sa v správe ratingovej agentúry.

V rámci organizačno-procesných zmien na úrovni mestom riadených organizácií agentúra konštatuje zlepšenie. Mesto Nitra v tomto roku pokračovalo v začatých organizačno-procesných zmenách, ktoré sa dotýkali hlavne zrušenia príspevkovej organizácie Správa športových a rekreačných zariadení mesta Nitra s účinnosťou k 31.3.2014, ktorej činnosti budú prevedené na obchodnú spoločnosť Služby s.r.o. Mesto tiež vytvorilo mestskú stavebnú firmu v rámci existujúcej spoločnosti Nitrianska investičná s.r.o., ktorá bude realizovať stavebné činnosti. Zlepšenie nastalo aj v oblasti využívania e-Governmentu. (RM)

Životné jubileum Jána Chryzostoma kardinála Korca

Nitriansky emeritný biskup Ján Chryzostom kardinál Korec sa 22. januára dožil vzácneho životného jubilea 90 rokov. Kňazskú vysviacku prijal 1. októbra 1950, konsekrovaný na biskupa bol 24. augusta 1951, za kardinála bol menovaný 28. júna 1991 a nitrianskym biskupom bol od 6. februára 1990 do 16. júla 2005.

Narodil sa 22. januára 1924 v Bošanoch, v obci ležiacej pod Tríbečskými vrchmi, severovýchodne od mesta Topoľčany. V továrni na spracovanie koží pracovali kardinálovi rodičia. Základnú školu vychodil v rodnej obci, meštianku v neďalekých Chynoranoch. Dňa 15. septembra 1939 vstúpil v Ružomberku do rehole jezuitov. V roku 1944 maturoval na Gymnázium v Kláštore pod Znievom, kam chodil ako externý študent. Od roku 1945 študoval na Filozofickom inštitúte Spoločnosti Ježišovej v Brne. Potom odišiel do Trnavy, kde pomáhal v redakcii Posla a študoval štvorročnú teológiu.

Po likvidácii reholí a kláštorov v roku 1950 bol spolu s rehoľnými spolubratmi internovaný od 14. apríla 1950 v Jasove, potom v Podolínci a od 20. septembra 1950 v Pezinku.

Odtiaľto bol donútený odísť do civilného života. V tom istom roku (1. októbra 1950) bol tajne vysvätený v Rožňave za kňaza a po uväznení a internovaní takmer všetkých oficiálnych biskupov bol ako 27-ročný 24. augusta 1951 tajne vysvätený za biskupa otcom biskupom Pavlom Hnilicom. Konsekrácia sa uskutočnila na základe rozsiahlych fakúlt Svätého Otca Pia XII. pre naše krajiny.

Biskupskú službu však nemohol vykonávať verejne. Po celý tento čas pracoval ako robotník. V tomto období oprávnené desať rokov každý deň očakával, že príde pre neho Štátna bezpečnosť, ako sa to stalo v mnohých prípadoch jeho spolubratom v reholi, či diecéznym kňazom, či veriacim laikom. O to viac, že vedeli o ňom, že je biskup a vyvíja aktívnu apoštolskú činnosť, ba i ordinuje tajne kňazov. Bolo to však, ako sám spomína, obdobie preniknuté nádejou a dôverou v Boha.

Dňa 11. marca 1960 bol zaistený a 21. mája odsúdený ako vlastizradca – pre náboženskú činnosť medzi študentmi na 12 rokov väzenia, ktoré prežil v neľudských podmienkach s mnohými kňazmi v Prahe na Pankráci, Ruzyni a Valdiciach. Z väzenia sa vrátil 24. februára 1968 s podlomeným zdravím. Napriek tomu sa zapojil do nadšenej obnovy náboženského života. Dňa 8. júla 1969 ho prijal na osobitnej audiencii pápež Pavol VI., ktorý na údiv mnohých odovzdal „tajnému“ biskupovi Korcovi svoje biskupské insígnie. Po návrate do vlasti však nedostal súhlas zo strany štátu k pastorácii, a preto pokračoval v práci ako robotník, naposledy ako opravár výťahov v Petržalke.

I v tejto situácii nezostal nečinný. Kontakt s mladými ľuďmi, apoštolát v rôznej forme, ale i bohatá literárna činnosť mu vyplnili každú voľnú chvíľu. Vo svojich dielach sa javí ako teológ, filozof, historik, etik a sociológ.

V širokej palete jeho diel sa objavujú práce ako aktuálne diskusie s prírodnými vedami, ktoré často prekračujú svoju vedeckú kompetenciu a prispievajú k dezinformácii

Vyšla kniha

o Chránenej krajinnej oblasti Ponitrie

v základných životných otázkach. Ako veľký znalec ľudskej duše sa zamýšľa nad pôvodom človeka a jeho životnou cestou. Súčasne tvorí aktuálne práce, týkajúce sa problémov náboženského života a Katolíckej cirkvi na Slovensku. V množstve viac ako sto diel pomerne veľkého rozsahu má popredné miesto duchovná literatúra.

Zvláštnu pozornosť si zasluhuje trojzväzkové dielo zaoberajúce sa ťažkým obdobím Cirkvi na Slovensku „Od barbárskej noci“, ktoré bolo preložené do poľštiny, nemčiny, taliančiny, angličtiny a francúzštiny. Veľká časť diela kardinála J. Ch. Korca počas bývalého režimu vyšla v samizdatoch a niektoré rukopisy sa dostali do zahraničia a vyšli knižne v Kanade u slovenských jezuitov v Cambridge, v Ústave sv. Cyrila a Metoda v Ríme, v Rakúsku a v Poľsku.

Zmena spoločenského systému po roku 1989 zasiahla aj do jeho života. Dňa 7. januára 1990 sa stal rektorom Kňazského seminára sv. Cyrila a Metoda v Bratislave. Významným okamihom jeho života sa stal 6. február 1990, keď na výslovnú žiadosť Svätého Otca Jána Pavla II. bol menovaný za nitrianskeho sídelného biskupa. Kánonickú správu diecézy prevzal 22. februára 1990 a požehnané ju spravoval do 16. júla 2005.

Dňa 28. júna 1991 ho v konzistóriu ustanovil pápež Ján Pavol II. za kardinála. Menovanie bolo ohlásené na všeobecnej audiencii 29. mája 1991. Ján Chryzostom kardinál Korec je prvým predstaviteľom slovenskej cirkevnej provincie, ktorému sa dostalo vďaka osobným kvalitám takej cti, že sa stal členom kardinálskeho kolégia.

Jeho vedecká činnosť, osobná statočnosť, neochvejná obrana dôstojnosti človeka, slobody a identity slovenského národa, jeho kresťanských základov a tradícií, bola ocenená aj tromi čestnými doktorátmi univerzít USA. V roku 1993 mu bolo udelené vysoké francúzske vyznamenanie Čestnej légie. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre v roku 1998 mu ako prvému udelila čestný doktorát.

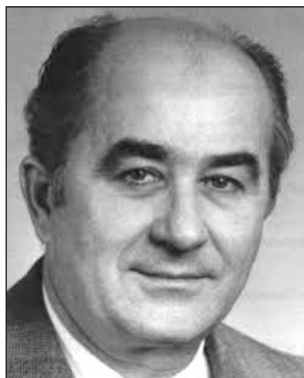
Koncom minulého roka vyšla reprezentatívna obrazová publikácia venovaná Chránenej krajinnej oblasti (CHKO) Ponitrie. Kniha tohto zamerania vyšla po prvýkrát. CHKO Ponitrie patrí k veľkoplošným chráneným územiám ako jedno zo 14 CHKO a 9 národných parkov na Slovensku, ktoré predstavujú naše prírodné dedičstvo. Na 128 stranách sú predstavené prírodné hodnoty, zaujímavé prírodné zákutia, výhľadové miesta, prírodné rezervácie. Mnoho fotografií približuje vzácnu flóru, faunu a biotopy, ale aj kultúrne pamiatky, napr. kostolíky v Dražovciach, Kostoľanoch pod Tribečom, či Veľkom Klíži. Kniha je tematicky členená na 4 kapitoly - Zoborské vrchy, Kremencové hôrky, Tribeč a Vtáčnik. Územie CHKO je predstavené na 206 fotografiách pracovníkov Správy CHKO Ponitrie - Radimíra Siklienku, Stanislava Harvančíka, Jaroslava Košťála, Heleny Vojtekovej, Michala Ambrosa, ale aj Tibora Rendeka a Andreja Kováča. Publikáciu vydala Štátna ochrana prírody, Správa CHKO Ponitrie v rámci projektu „Posilnenie infraštruktúry Správy CHKO Ponitrie a dobudovanie informačného strediska NATURA 2000 v Nitre“ spolufinancovaného z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj, Operačný program Životné prostredie.

Mgr. Jaroslav Košťál, PhD.

Svoj život upísal archeológii

Významného životného jubilea 80 rokov sa dožil archeológ, historik, univerzitný profesor, PhDr. Jozef Vladár, DrSc. Narodil sa 20. januára 1934 v obci Brodzany, dnes časť Partizánskeho. Absolvoval štúdium na FF UK v Bratislave (1958), 1958-76 pôsobil v Archeologickom ústave SAV v Nitre (1969-76 zástupca riaditeľa), 1976-87 zástupca podpredsedu SAV, 1979-90 riaditeľ Encyklopedického ústavu SAV v Bratislave, 1988-89 dekan FF UK v Bratislave, od 1990 doteraz vedúci vedecký pracovník v Archeologickom ústave SAV v Nitre, 1996-2007 profesor na Katedre archeológie FF UKF (garant študijného odboru archeológia) a od 2007 profesor na Katedre muzeológie FF UKF v Nitre, zameraný na pravekú archeológiu s osobitým zreteľom na dobu bronzovú, najstaršie výtvarné a urbánne prejavy na území Slovenska v európskom historickom kontexte, počas pôsobenia v AÚ SAV v Nitre uskutočnil niekoľko systematických výskumov (Nitra 1960, Branč 1961-62, Spišský Štvrtok 1968-75 a i.), ktoré majú základný význam pre poznanie dávnoveku Slovenska i v širšom európskom historickom kontexte, výsledky výskumov publikoval v monografiách, štúdiách a príspevkoch v domácich a zahraničných časopisoch, autor publikácií Pohrebiská zo staršej doby bronzovej v Branči (1973), Die Dolche in der Slowakei (1974), Umenie dávnovekého Spiša (1978), Pravéka plastika (1979), Venuše slovenského praveku (1979, so sonetmi V. Turčányho), Dávne kultúry a Slovensko (1983), spoluautor Die Bronzezeit im slowakischen Raum (1999), Metamorfózy človeka (2006), Branč - Germánska osada z 2. až 4. storočia (2007), editor a spolueditor monografií a zborníkov z oblasti archeológie a encyklopedickej tvorby (Encyklopédia Slovenska III - VI, Pedagogická encyklopédia Slovenska, 1, 2, Dejiny Slovenského národného povstania: Encyklopédia odboja a SNP, Encyklopédia dramatických umení Slovenska, 1, 2 a i.), bol členom redakčnej rady Slovenská archeológia (do 1991) a členom hlavnej redakcie Slovenského biografického slovníka, od 1996 člen redakčnej rady Studia

Prof. PhDr. Jozef Vladár, DrSc.

historica Nitriensia, bol členom redakčnej rady Pamiatky archeologickej a Archeologickej rozhľady (Praha, do 1991), člen korešpondent Nemeckého archeologického ústavu (1975), člen Conseil International des Etudes Indo-Europeéns et Thraces (doteraz), člen Conseil Permanent; Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques (doteraz), člen korešpondent SAV (1984), člen korešpondent ČSAV (1988), člen Slovenského archeologického komitétu, od 2004 doteraz člen Predstavenstva Spolku slovenských spisovateľov, člen odborných komisií, vedeckých rád, predseda Spoločnosti Antona Točíka.

Je nositeľ viacerých ocenení: Zlatá čestná plaketa Ludovíta Štúra, 1984, Strieborná medaila ministra pôdohospodárstva SR za objav a výskum „slovenských Mykén“ archeologickej lokality Spišský Štvrtok, 2002, Zlatá plaketa UKF v Nitre, 2004, Cena mesta Nitry, 2004, Významná osobnosť SAV, 2004, Cena rektora za publikačné aktivity v roku 2005 v kategórii celoživotné dielo, Cenu NSK a v r. 2013 mu udelili Veľkú medailu Samuela Mikovíniho za celoživotné dielo v oblasti vedy a techniky, pričom ocenili mimoriadny prínos profesora Vladára pre rozvoj slovenskej archeológie v oblasti vedeckého výskumu a organizácie vedy na Slovensku, za významnú prezentáciu slovenskej archeológie v zahraničí. (S)

Mestské zastupiteľstvo podporilo rozvoj kultúry

Schválené dotácie nad 2 000 € pre rok 2014 v súlade s VZN č.1/2001 o poskytovaní dotácií z rozpočtu Mesta Nitry v znení neskorších dodatkov.

V cieľovej oblasti: Rozvoj a ochrana duchovných hodnôt, tvorba, ochrana alebo šírenie kultúrnych hodnôt boli na mestskom zastupiteľstve dňa 12.12.2013 schválené tieto projekty: Asociácia Divadelná Nitra / Divadelná Nitra, Ber Cash, s.r.o. / Svätourbanské zoborské slávnosti 2014, Centrum výskumu živočíšnej výroby Nitra / Agrofilm, DAB / Ondřej Sekora - Jakub Nvota: Ferdo Mravec, Domanová Emília AKCENT / Raňajky v tráve, Piknik II.ročník, JA a MY o.z. pri UKF Nitra / Cyrano z predmestia, Nitrianska galéria / Maliar Ludovít Jelenák (1920-1999), Rímskokatolícka cirkev, Farnosť sv. Urbana / Zriadenie kaplnky sv. Svorada, Rodičovské združenie pri CVČ Domino Nitra / 10. výročie FS Furmani, Skryté Poklady Slovenska OZ / Výroba a inštalácia 6 kusov informačných panelov na Zobore, Slavica o.z. / Dni Slovanov 2014, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre / Akademická Nitra 2014, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre / Nitrianske univerzitné dni 2014,

Spolok slovenských spisovateľov / Almanach Nitra, Staré divadlo Karola Spišáka / Stretnutie, Setkání, Spotkanie, Találkozás 2014, Súkromné konzervatórium / Priestor pre tanec 2014, Združenie mariánskej mládeže / Zlet 2014.

V cieľovej oblasti: Záchrana a obnova národných kultúrnych pamiatok a pamätihodností boli schválené tieto projekty: Archeologický ústav SAV / Prezentácia kostola sv. Martina v areáli Zoborských kasární, Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Nitra / Oprava poškodených omietok a náteru časti fasád, kamenných a drevených prvkov vo veži Katedrálneho chrámu sv. Emeráma, Rímskokatolícka cirkev, Farnosť sv. Petra a Pavla, Nitra - Horné mesto / Výmena vykurovania Františkánskeho kostola a časti Františkánskeho kláštora v Nitre, Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor, n.o. / Príprava konzervácie ruín kostola sv. Jozefa - Zoborský kláštor.

Na svojom zasadnutí 22. januára 2014 v súlade s VZN č.1/2001 o poskytovaní dotácií z rozpočtu Mesta Nitry v znení neskorších dodatkov komisia vyhodnotila projekty pre rok 2014 do 2 000 eur.

Projektoví manažéri z Báčskeho Petrovca v Nitre

Primátor Nitry Jozef Dvonč, zástupcovia primátora Štefan Štefek a Ján Vančo prijali 20. januára na mestskom úrade projektový tím partnerského Báčskeho Petrovca, vedený námestníkom predsedu Obce Báčsky Petrovec a koordinátorom projektového tímu Ondrejom Benkom.

Cieľom pracovnej návštevy bolo získanie skúseností v súvislosti s blížiacim sa vstupom Srbska do EÚ, prípravou Obce Báčsky Petrovec na realizáciu vlastných projektov a čerpanie prostriedkov z predvstupových fondov EÚ. Projektoví manažéri boli počas svojho pobytu v našom meste zasvätení do know-how prípravy projektov. Zároveň absolvovali prehliadku zrealizovaných objektov, podporených z európskych fondov: Zariadenie pre seniorov Zobor, sociálne zariadenie Orechov dvor, zrekonštruovanú ZŠ Fatranská, kompostáren

Primátor Jozef Dvonč, zástupcovia primátora Štefan Štefek a Ján Vančo prijali projektový tím Obce Báčsky Petrovec. Foto: autorka

a ČOV. Na rokovaní boli prítomní i mestskí projektoví manažéri Katarína Mochnal Koncošová a Peter Vely, ktorí sa s členmi projektovému tímu delili o svoje skúsenosti. V rámci voľného programu si prehliadli mesto, navštívili výstavu Mestské zásahy a koncert Petra Michalicu a hostí v Synagóge. (SY)

V minulom roku sa narodilo viac detí

V roku 2013 sa v Nitre narodilo 1916 detí, z toho 1013 chlapcov a 903 dievčat. Počet narodených detí stúpol v porovnaní s predchádzajúcim rokom, kedy na svet prišlo 1833 detí. Najobľúbenejšími mužskými menami v minulom roku boli Samuel, Adam a Jakub.

V desiatke najčastejšie vyberaných mužských mien sú ešte mená Tomáš, Lukáš, Filip, Matúš, Martin, Dominik a Peter.

Rebríček popularity ženských mien vedú Nela, Ema a Kristína. Prvú desiatku uzatvárajú mená Nina, Viktória, Tamara, Sofia, Hana, Natália a Laura. Rodičia svojim deťom dávali aj mená, ktoré sa nenachádzajú v slovenskom kalendári a to – mužské: Evan, Salim, Vasilis, Aliz, Noah, Bekim, Ryan, Octavio a ženské: Sanela, Ajrin, Madeleine, Freya, Sáva, Nera, Eny, Fatima, Salma.

Z celkového počtu novorodencov dostalo 33 detí, z toho 15 chlapcov a 18 dievčat, dve mená. Možnosť dať svojim deťom tri mená v minulom roku rodičia nevyužili. Zo

zdvojených mien nám matrika poskytla tieto mená pre chlapcov: Nikolaj Jozef, Maxim Alexander, Hudo Leonard, Michal Alex, Adam Sebastian, Lukáš Sven, Lukáš Michael, Felix Ján, Šimon František, Jakub Adrián, Adam Ján, Dominik Anton, Vladimír Wesley, Oliver Peter, Mohamed Sharaf a dievčenské mená Lucia Alex, Sienna Sara, Lana Michaela, Liva Nur, Laura Zoe, Karmen Meggy, Nela Helena, Rebeka Emma, Karolína Eva, Sarah Ester, Olívia Mária, Anna Rosa, Anna Mária, Hana Emily, Amy Tamara, Michaela Jasmina, Vivien Viktória, Petra Sophia. (SY)

Sobáše sú stále v oblúbe

V roku 2013 vstúpilo do manželstva 439 párov. Podľa informácií Viery Sklenárovej z nitrianskej matriky, 244 dvojiciam požehnal kňaz pred oltárom a 195 snúbencov si povedalo „áno“ na civilnom sobáši. Vek najstaršieho zo snúbencov bol 81 rokov, najmladšieho 18 rokov. Najväčší vekový rozdiel medzi snúbencami bol 34 rokov. Z celkového počtu uzavretých manželstiev bolo 25 takých, kde aspoň jeden z budúcich manželov nemal slovenské občianstvo. Išlo o krajiny Írsko, Česko, Maďarsko, Poľsko, Nemecko, Rakúsko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Dánsko, Grécko, Bielorusko, Francúzsko, Španielsko, Srbsko, Chorvátsko. Až 23 civilných sobášov bolo uzatvorených mimo obradnej siene a to v Penzióne u Grófa, v kolibe na výstavisku Agrokomplex, v hoteli Zlatý kľúčik, Botanickej záhrade, hoteloch River a Mikado. Pre vstup do manželstva podnikli aj magické

dátumy a to v stredu 11.12.2013 (dva sobáše), štvrtok 12.12.2013 (tri sobáše) a piatok 13.12.2013 (dva sobáše). V obradnej sieni mestského úradu sa počas týchto bežných pracovných dní konali slávnostné civilné obrady. Posledný sobáš v roku 2013 sa konal vo štvrtok 30. 12. 2013. (SY)

Zomrel Anton Pažitný

nositeľ Ceny mesta Nitra

Nitrianska verejnosť sa v stredu 15. januára rozlúčila so zosnulým Antonom Pažitným, nositeľom Ceny mesta Nitra, ktorý vo veku 84 rokov zomrel v nedeľu 12. januára 2014. Na poslednej rozlúčke sa zúčastnil zástupca primátora mesta Nitra Ján Vančo a vedúca odboru kultúry Dagmar Bojdová.

Mgr. Anton Pažitný patril do galérie obyvateľov Nitra, ktorých mesto ocenilo za ich celoživotný postoj a významné skutky. Ocenenie za jeho dlhoročné pôsobenie v oblasti kultúry, jazykovedy a publikačnej činnosti mu bolo udelené 2. septembra 2004 pri príležitosti jeho životného jubilea. Zosnulý sa narodil 1. decembra 1929 v obci Týstie pri Považskej Bystrici, ale v Nitre prežil väčšiu časť svojho života. Pri jeho životnej púti ho osud najskôr zavial do Dolného Kubína, potom do Bošian, kde sa v období normalizácie dostal kvôli svojim názorom do nemilosti vtedajšej vrchnosti. Nasledovala výpoveď zo zamestnania a len vďaka ľudskému postojom niektorých

pracovníkov školstva v Topoľčanoch ho nevytlúčili zo školských služieb úplne, ale iba preložili do školy v Radošine. V posledných rokoch pôsobil ako učiteľ i ako riaditeľ v Základnej škole na Vajanského ulici v Nitre. Dvanásť rokov bol členom celoslovenského výboru Jazykového odboru Matice slovenskej v Bratislave a od roku 2003 bol členom nitrianskej odbočky Spolku slovenských spisovateľov. Mesto Nitra si osobitne cenilo jeho podiel na práci v komisii kultúry pri mestskom zastupiteľstve, kde sa dlhé roky venoval najmä posudzovaniu kronikárskych zápisov. Významný bol jeho podiel na tvorbe Almanachov Nitra, kde pri jazykových korektúrach spolupracoval so zostavovateľmi almanachu Jozefom Vladárom a už zosnulými Ladislavom Zrubcom a Andrejom Červeňákom. Pre jeho jazykovú a štylistickú odbornosť ho vyhľadávali aj ďalší nitrianski spisovatelia, ktorým pomáhal pri kontrole jazykovej čistoty ich literárnych diel.

Po odchode na dôchodok sa i sám venoval publikačnej činnosti. Na svojom konte mal 6 kníh - encyklopedické dielo Významné osobnosti mesta Nitra, kde spracoval životopisy nežijúcich osobností, ktoré sa zapísali histórie Nitra. V publikácii Historické a literárne reálie a personálie Nitra spísal všetky inštitúcie, ktoré sa zaoberali šírením slova. Súčasťou tejto knihy je 143 žijúcich, ale i nežijúcich spisovateľov, ktorí majú akýkoľvek vzťah k Nitre. Ďalšou významnou publikáciou z pera Antona Pažitného sú Aforizmy a sentencie významných slovenských osobností. Podieľal sa na tvorbe rozšíreného vydania Historických a kultúrnych reálií Nitra, ku ktorým pribudnú state o kostoloch, sochách, súsošiach a ďalších artefaktoch mesta pod Zoborom. Vďaka jeho iniciatíve rozmiestnili na budovy a na začiatky ulíc v Nitre tabule s bližším označením mien osobností, podľa ktorých sú tieto ulice pomenované. Jeho snahou bolo, aby sa Nitrania stotožnili s osobnosťami slovenskej histórie a tiež, aby sa v ľuďoch prebudilo národné a kultúrne povedomie. Česť jeho pamiatke!

(SY)

Aktivity mesta Nitry a maltézskeho rádu v lokalite Orechov dvor

V roku 2007 začala v Nitre pôsobiť 15-členná družina Zboru dobrovoľníkov Zvrchovaného maltézskeho rádu pod mojím vedením. Za päť rokov svojho pôsobenia sa vyprofilovala členská základňa, ako aj charitatívne aktivity, ktoré sú zamerané na pomoc chudobným, chorým a trpiacim, zvlášť v Nitre. Pod patronát nášho pôsobenia sme si v spolupráci s Diecéznou charitou, Ordinariátom Ozbrojených síl a OZ SR a Mestom Nitrou vzali ako priority – obyvateľov mesta trvale bez domova, komunity neprispôsobivých rómskych občanov, žijúcich v časti Orechov dvor, odsúdené na výkone trestu odňatia slobody v ÚVTOS Nitra – Chrenová a Hospic sv. Bernadety pre umierajúcich pacientov s nevyliciteľnými ochoreniami, teda oblasti, ktoré zostávajú často nepovšimnuté inými organizáciami vyvíjajúcimi charitatívne a dobročinné aktivity.

V roku 2013 Zbor dobrovoľníkov ZRMR v spolupráci s Diecéznou charitou a Mestom Nitra, pripravili návrh projektu, ktorý by umožnil autobusovú dopravu pre deti z rómskych rodín z Orechovho dvora do okolitých školských zariadení pre zabezpečenie povinnej školskej dochádzky. Navyše, projekt umožní nadstavie ďalších unimobuniek na už postavené unimobunky tvoriace pastoračné centrum a centrum voľného času tak, aby v nich mohlo prebiehať vzdelávanie detí nultého ročníka, ale aj socializačné a edukačné programy, zamerané na rodičovstvo, materstvo, hygienu, rozvoj manuálnych zručností a pod. Projekt vypracovaný Zborom dobrovoľníkov Zvrchovaného maltézskeho rádu bol úspešne prerokovaný a bolo naň vyčlenených 30 000 €. V súčasnosti sa čaká na definitívne schválenie vedením nadácie Stif Maltézskeho rádu z Nemeckej spolkové republiky. Ak tento projekt bude úspešný a mesto ho v lokalite Orechov dvor úspešne zrealizuje, jeho výsledkom by mali byť pozitívne zmeny vo výchovno-vzdelávacej a etickej, mravnej a duchovno-formačnej starostlivosti so zameraním na školopovinné deti rómskeho pôvodu a perspektívnym dopadom na proces postupnej integrácie ich rodín do života väčšinovej spoločnosti.

Veríme, že úspešná realizácia projektu, na ktorom okrem Mesta Nitry spolupracuje aj Diecézna charita a Zvrchovaný maltézskeho rádu, zabráni segregácii rómskeho obyvateľstva na území mesta Nitry a jeho izolácii do odlúčenej komunity charakteru geta. Cez školopovinné deti rómskeho pôvodu je možné vplývať na ich rodičov k prebudeniu záujmu o ich vlastnú etickú, mravnú a spoločenskú formáciu a vzdelávanie, čo v konečnom dôsledku umožní ľahšie začleňovanie sa do života spoluzitia s väčšinou časťou spoločnosti.

Praktickú realizáciu projektu bude realizovať mesto Nitra v spolupráci s Rehoľnými sestrami Misijnej kongregácie Duchu Svätého a Rehoľnými sestrami Inštitútu dcér Márie Pomocnice (Saleziánky) a Zborom dobrovoľníkov Zvrchovaného rádu maltézskeho rytierov. Toto snaženie bude spočívať vo výchove a vzdelávaní podľa osnov v rámci povinnej školskej dochádzky, organizácii a zabezpečení voľno-časových aktivít školopovinných detí, duchovnej formácie školopovinných detí, spoločenskej, etickej a mravnej výchove školopovinných a dospievajúcich detí, spolupráce na vedecko-výskumných projektoch pedagogicko-sociálneho charakteru zameraných na integráciu rómskeho obyvateľstva – zvlášť mladej a dospievajúcej generácie medzi mládež väčšinovej spoločnosti. Na záver je ešte potrebné dodať, že celé toto snaženie je v súlade s koncepciou sociálnej politiky mesta Nitry.

Ing. Tibor Buček C.G.M.
viceprezident ZD ZRMR

Katedrálny spevokol Emerám vznikol z iniciatívy Milana Ševčíka

Nitriansky Katedrálny spevokol Emerám vedie Ing. Milan Ševčík. Foto: archív

Katedrálny spevokol Emerám nie je pre nitriansku verejnosť neznámy. Spieva v katedrálnom chráme a jeho vystúpenia sú súčasťou svätých omší. Spočiatku účinkoval bez názvu, až neskôr logicky prijal meno podľa chrámu, v ktorom účinkuje.

Staroslávna nitrianska katedrála pokračuje v náboženskom živote v duchu tradícií Pribinovo chrámu, prvom na území Slovenska. Na pozdvihnutí sakrálného hudobného diania v Nitre mal mimoriadnu zásluhu hudobný skladateľ Jozef Rosinský (1897 – 1973). Hudobné vzdelanie získal v Taliansku. Od r. 1929 zastával funkciu regenschoriho v Katedrálnom chráme sv. Emeráma v Nitre. S katedrálnym spevokolom našťudoval množstvo sakrálnych koncertov a uvádzal pritom aj svoju sakrálnu tvorbu. Je autorom veľkého počtu hudobných diel. Po smrti Jozefa Rosinského nastúpil organista Otto Kolár a od roku 1982 až dodnes funkciu regenschoriho zastáva Ing. Milan Ševčík. Chránový zborový spev oživil dirigenti Ludovít Šandrik, Tibenský, Ladislav Gero a Katarína Terlanďayová.

Od roku 2002 vedie chránový zbor regenschori Ing. Milan Ševčík. Členovia zboru sú z rôznych profesijných a vekových skupín, ale spája ich láska k spevu. Náplňou činnosti zboru sú skladby sakrálné, zamerané na potreby náboženských obradov podľa liturgického obdobia. Sú to diela: J. S. Bacha, J. Haydna, G. F. Händla, W. A. Mozarta, Palestrina, L. van Beethovena, F. Liszta, J. Rosinského, G.O. Pitoniho a ďalších. Zbor účinkuje pri významných cirkevných sviatkoch, na rôznych občianskych udalostiach, na adventných a vianočných koncertoch. Nezabudnuteľným pre nich bolo vystúpenie v spolupráci Academy Chamber Orchestra Schengen, pod vedením Jacka Martian Händlera. Spevokol sa každoročne zúčastňuje na festivale Zbory mestu, ktorý organizuje Mesto Nitra.

V týchto dňoch hľadá spevákov, nových členov zboru, ktorí by našli radosť v účinkovaní v tomto nitrianskom zbere. (S)

Katedrálny zbor Emerám spieva aj počas celonárodnej púte a to aj pred takými osobnosťami ako je prezident SR Ivan Gašparovič, primátor Nitry Jozef Dvonč, predsedu NSK Milan Belica a ďalší. Foto: archív spevokolu

Vzácný dokument z roku 1692

dokladuje dávnu tradíciu vinárstva pod Zoborom

Po dlhoročnom bádani vo všetkých nitrianskych archívoch sa podarilo objaviť z historického hľadiska významný písomný dokument. Ide o štatút viničného spoločenstva z roku 1692 spolu so 415 zápisnicami, za obdobie 44 rokov, t.j. do roku 1736.

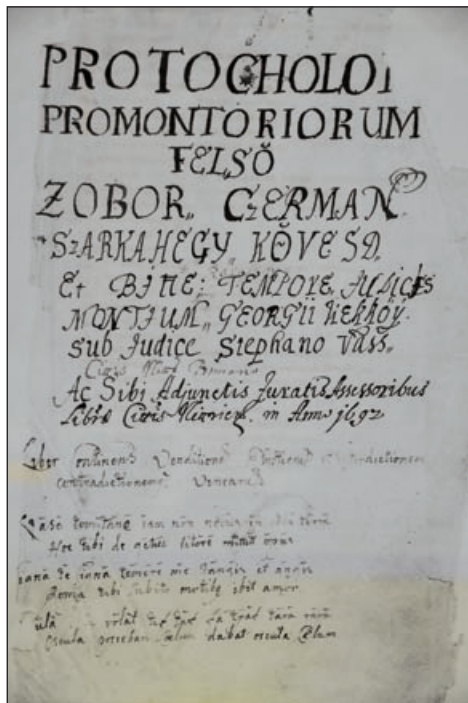
Vinohradníctvo v chotári nášho mesta má dávnu tradíciu. S istotou môžeme tvrdiť, že sa tu pestoval vinič minimálne od založenia kláštora sv. Hypolita. Avšak prvá písomná zmienka sa nachádza v Zoborskej listine až z roku 1113. To však neznamená, že by sa v okolí Zoborského kláštora nepestoval vinič, pretože kláštor potreboval pre bohoslužobné obrady víno. Ďalšie písomné zmienky o vinohradoch dokumentovaných v listinných dokladoch sú z r. 1318 týkajúce sa obcí Branč, Koliňany 1338, Horné a Dolné Krškany 1386, Nitrianske Hrnčiarovce 1358 a ešte v r. 1388 sa tu spomína vinohradský hon, na ktorom majú vinohrady Tormošania, Štitáre. Od roku 1390 povoľuje zemepán poddaným a hosťom v Štitároch skultivovať pôdu na ornú pôdu a vinohrady, táto sa im dávala do dedičného užívania. Ďalšia niť zachovaných listinných materiálov je pretrhnutá – nezachovali sa, zatiaľ čo mestá Bratislava, Modra, Pezinok, Trnava sa môžu chváliť so zachovanými viničnými knihami a artikulami viničných štatútov. To, že naše mesto nemá zachované nielen spomínané štatúty, ale ani iné písomné listiny, vďačí nepriazni osudu. V roku 1553 vypukol v Nitre veľký požiar, zhoreli všetky mestské privilégia darované kráľom, ktoré boli uložené v truhlici v dome mestského richtára Tomáša Jančíka. Ďalšia pohroma mesta nastala v septembri 1620 obsadením mesta Gabrielom Bethlenom, a následne útokom Turkov a obsadením Nitrianskeho hradu 12. septembra 1663. Po kuruckých vojnách v roku 1710 vypukol v meste mor, ktorému podľahlo 400 mešťanov. Ešte sa obyvateľstvo mesta nespamätalo z obetí moru, už v r. 1717 vypukol v meste požiar, ktorý zachvátil Dolné mesto. V rokoch 1739 – 40 mesto opäť zastihla morová epidémia, ktorá zanechala 1242 obetí, čo predstavovalo až štvrtinu obyvateľstva mesta. Po šiestich rokoch, v r. 1723, ďalší veľký požiar, zničil celé Dolné mesto. Požiar na Kapitulskej ulici 18. augusta 12

1762 mal katastrofálne následky a tým, že sa príliš rýchlo rozšíril, zachvátil celé mesto. Tolko vojen, rabovačiek, ničivých požiarov nemohlo vytvoriť podmienky pre záchranu písomných dokladov.

Rýchly rozvoj vinohradníctva umožnili hlavne mestské privilégia, podľa ktorých si mohli mešťania zakladať vinice s tým, že boli oslobodené na 5 – 10 a v niektorých prípadoch až 12 rokov od desiatkov zemepánovi. Pre dobré organizovanie činnosti a ochrany vo vinohradoch bolo potrebné vytvoriť inštanciu samosprávy. Členmi takýchto samospráv sa mohli stať iba osoby morálne bezúhonné a s dobrými odbornými znalosťami v pestovaní viniča. Richtár a viniční majstri sa volili na 2 roky, ak sa osvedčili, mohli byť zvolení na ďalšie dva roky. Na funkciu richtára navrhoval zemepán dvoch kandidátov. Samosprávu tvorili: viničný richtár (pereg) 3 – 4 pomocníci nazývaní viniční majstri a prísediaci, obyčajne zástupcovia mestského magistrátu. Týchto si potom vlastníci vinohradov mohli voliť slobodne.

V takomto zložení tvorili aj viničný súd. Súd prejednávaval krádeže, poškodzovanie majetku, susedské spory ale, aj ublíženia na zdraví a previnenie voči viničnému poriadku. Koho určili za vinníka, toho pokutovali. Členovia súdu nemohli konať svojoľne, museli postupovať objektívne podľa viničného poriadku, na to dozerali vyslaní členovia magistrátu tzv. assessori.

Nitriansky štatút viničného spoločenstva z roku 1692 pozostáva z ručne písaného „Protokolu“ a súboru zápisnic v obale z hnedej kože. Tieto dokumenty sú spolu zviazané do knižnej formy o rozmeroch 195 x 294 mm. Použitý bol ručne vyrábaný papier rôznej hrúbky, jednotlivé strany nie sú číslované. Pri podrobnej prehliadke bolo zistené, že pravdepodobne bol súbor v minulosti renovovaný, čo poukazujú pomiešané dátumy zápisnic (mimo poradia). Celý súbor obsahuje 218 listov, z čoho sú 4 nepísané. Sedem zápisnic je preškrtnutých bez udania dôvodu. Všetky zápisnice sú signované viničným richtárom spolu s podpismi jeho pomocníkov – viničných majstrov, prisažných z mestského

Objavením vzácného dobového dokumentu sa postupne mažiau biele miesta v histórii nášho mesta. Výpovednú hodnotu dokumentu ocenia odborníci z odboru geografie, demografie, sociológie, majetkového práva, ekonomie a histórie. Bohaté skúsenosti z organizácie počas osem storočí viničného spoločenstva umožnili koncom 17. storočia pokračovať v zakladaní samospráv v týchto regiónoch vo forme "Horských obcí".

magistrát ako svedkov a podpismi kupujúcich a predávajúcich.

Titulná strana viničného poriadku je písaná latinsky: „Protokolum“ pre vinice Horného Zobora, Čermána, Stračieho vrchu, Kalvárie a Bitty, v čase viničného richtára Juraja Keköja a mestského podrichtára Štefana Vassa a pomocníci richtára, napísané v Nitre, v roku 1692“. Ďalej pokračujú základné články viničného poriadku v maďarčine – „articuli“ týkajúce sa práv a povinností viničného richtára a jeho pomocníkov ako aj vlastníkov vinohradov. Počet zachovaných článkov je 15, s istotou sa dá predpokladať, že pôvodne ich bolo 17! (Toto tvrdenie autor článku obhajuje tým,

že tento viničný poriadok spolu s artikulami bol prepisovaný a znovu potvrdený už ako „Čermánsky“ z roku 1768).

Stručný obsah článkov podľa poradia :

Článok I: Každý počiatok je z Boha, preto každý vlastník vinice (gazda) nech sa spolieha na starostlivosť a spravodlivosť Božiu. Každý nech je spokojný so svojou úrodou hrozna a ovocia. Kto druhému ukradne z úrody bude pokutovaný štyrmi zlatkami, z čoho polovicu dostane viničný richtár a druhú polovicu poškodený. V prípade, že poškodený utrpel väčšiu škodu, tá sa musí ohodnotiť. Ak niekto uvidí zlodēja musí ho nahlásiť, ale ak tak neurobí a rozširuje také reči, že dotyčného videl, bude pokutovaný až 60 zlatkami.

Článok II: Každý spor týkajúci sa vinice musí byť prerokovaný na viničnom súde. Členov súdu tvoria – viničný richtár, viniční majstri a prisediaci. Ak odsúdený nie je spokojný z rozsudkom súdu, môže podať apeláciu u zeme pána.

Článok III: Pri predaji vinice musí vlastník vinicu ponúknuť najprv svojim príbuzným resp. susedom a až potom ďalším záujemcom. Lehota na súhlas s predajom bola 15 dní. V prípade, že by sa predala bez ponuky príbuzným alebo susedom, je možnosť predaj napadnúť v lehote do 1 roka a 2 dní.

Článok IV: Ak príde k sporu o predaji v zákonnej lehote 1 rok a 2 dni, súd vec potvrdí, proti tomuto nie je možné sa odvolať.

Článok V: Ak niektorý gazda, ktorý nevlastní vinicu, obžaluje vlastníka vinice, tak viničný richtár spor nerieši, ale ho odkáže na mestského richtára.

Článok VI: Ak sa vyskytne vo viničiach nejaký spor, musí viničný richtár spolu so zástupcom magistrátu vec prešetriť na mieste. Ak sa zistí, kto je zodpovedný, bude potrestaný.

Článok VII: Keď niekoho hovädzí dobytok vyláme viničné korene, tak sa majiteľ dobytky pokutuje za každý koreň 1 zlatkou. Okrem toho sa majiteľ dobytky pokutuje 60 zlatkami za porušenie zákazu, pretože vstup dobytky do vinice sa zakazuje v lete aj zime.

Článok VIII: Ak niekto ukradne štepy alebo mladý vinič z cudzieho vinohradu, vyrubí sa mu pokuta 12 zlatiek, z čoho dostane viničný

richtár polovicu a poškodený druhú polovicu.

Článok IX: Kto vyvolá hádku alebo bitku s ublížením na zdraví, alebo tajne navštevuje pivnicu suseda vo vinici, bude potrestaný podľa zákona 12 zlatkami, z čoho polovicu dostane viničný richtár a druhú polovicu poškodený gazda.

Článok X: Ak niekoho hovädzí dobytok spôsobí škodu vo vinici a tento dobytok sa zajme, potom je vlastník dobytky pokutovaný 14 zlatkami, ktoré dostane viničný richtár spolu so svojimi viničnými majstrami. Vzniknutú škodu musí však zaplatiť vlastníčkovi vinice.

Článok XI: Každý viničný hon (vrch) je potrebné ohradiť, keď niekto svoju ohradu nevytvorí, bude pokutovaný 14 zlatkami, ktoré sa rozdelia spoločne medzi viničného richtára a prísediacich (prísazníkov).

Článok XII: Kto získa alebo vysadí novú vinicu bude 12 rokov oslobodený od poplatkov, čo mu zemepán písomne potvrdí.

Článok XIII: Kto ponechá svoju vinicu úhorom, musí toto ohlásiť viničnému richtárovi, ktorý stanoví na akú dobu (koľko rokov) sa oplati ponechať úhor.

Článok XIV: V dobe zrelosti hrozna, musí viničný richtár spolu so svojimi pomocníkmi (viničnými majstrami) chodiť častejšie do viníc, aby sa tam nerobila zlodejina a iné uličníctva.

Článok XV: V prípade, že sa niekto neprípustne správa na viničnom hone, alebo aj vo vinici, podľa viničného poriadku bude pokutovaný 12 zlatkami, ak ide o zemana, ktorý nechce zaplatiť pokutu, tak v čase zberu hrozna prípadne prešovania mu viničný richtár zoberie alikvotne množstvo. Ak by sa previnilec nepodvolil pokutu zaplatiť, tak jeho vinica bude vyčlenená z viničného honu.

Článok XVI: Ak vinohradník druhému susedovi odvábi robotníka a prislúbi mu vyššiu mzdu ako stanovil magistrát, tak pre túto bezočivosť a nespravodlivosť sa pokutuje 4 zlatkami. V prípade neuposlúchnutia viničného

richtára a nezaplatenia pokuty, sa viničným súdom za prítomnosti staro zvoleného a novozvoleného prísazného dokazuje vina a pokuta sa zvýši až na 60 zlatiek.

Článok XVII: Ak sa zistí pri obhliadke ohrád, že niektorá vinica je ponechaná na úhor, tak toto sa zapíše do zápisnice. O rok pri ďalšej obhliadke stavu ohrád ak sa nájde tá istá vinica ponechaná úhorom, tak sa vo vinici zatlačie kríž. V prípade, že vinicu nájdú v takom istom stave aj tretí rok, vtedy sa vinica ocení a nahlási sa zemepánovi. Kto si vinicu od panstva kúpi, tomu panstvo vystaví listinu o oslobodení od poplatkov.

Tieto „Artikuly“ boli 2-krát do roka vystavené pre verejnosť na magistráte, aby si ich všetci vinohradníci mohli prečítať. Aj preto nie sú pevnou súčasťou súboru zápisníc. Prvá zápisnica je z 18. októbra 1692, týkajúca sa vinice na Stračom vrchu (Szarka hegyi), ktorú predávali Šimon Tót a Olian Tót na „večnosť“ Štefanovi Sekoríkovi, susedova vinica patrila Jánovi Chemézovi.

Na záver uvádzame zoznam viničných richtárov, za obdobie 1692 - 1736:

r. 1692 – 1693 Juraj Kekoj, 1594 – 1595 Juraj Horváth, 1696 – 1698 Ján Bogdan, Lakatos, 1699 – 1701 Martin Komlós, od 1. mája 1701 – 1703 František Ellek, 1704 – 1705 Ján Svadik ?, 1706 – 1707 Michal Kôsa, 1708 Ján Gedei Asztaľos, 1709 Gašpár Busti ?, 1711 – 1714 František Peter, 1714 – 1716 Ján Takács, 1717 – 1719 Michal Panyi, od augusta 1719 - 1720 František Nagy, od mája 1720 – 1723 Martin Belanski, od júna 1723 – 1726 Juraj Horváth, 1727 – 1730 Matej Kuninger, 1731 – 1732 Matej Waskovics, od júna 1732 – 1733 Ján Haballa, 1733 – 1734 Martin Pereszlényi, od mája 1734 – 1736 Mikuláš Nitray alias Takács. Za obdobie 44 rokov bolo zvolených 20 viničných richtárov.

Ing. Štefan Košován

Pramene:

Protocholum promontorium Felső Zobor, Czerman, Szarkahegy, Kovesd et Bitte, rukopis, Nitrianska diecézna knižnica, Nitra, regál LXII Fojtík, J.: Nitra, monografia, Nitra 1977
 Fusek, G., Zemene, M.R.: Dejiny Nitry od najstarších čias po súčasnosť, Nitra 1998
 Kazimír, Š.: Pestovanie viniča a produkcia vína na Slovensku v minulosti, SAV, BA 1986

Peter Michalica predstavil talenty Nitry

V nitrianskej Synagóge sa 24. januára konal piaty ročník koncertu pod názvom Peter Michalica predstavuje talenty Nitry. Cieľom projektu bolo prezentovať verejnosti mladých ľudí, ktorých nadanie poznajú len ich rodičia a učitelia.

Husľový virtuóz Peter Michalica sa stal patrónom tohto koncertu, na ktorom sa predstavili nitrianske talenty. Ako uviedol, mladé talenty, a nielen nitrianske, by mali byť súčasťou štátneho pokladu Slovenska. Peter

Michalica bol úrovňou účinkujúcich príjemne prekvapený. Ako povedal, mladí talentovaní ľudia sú pre našu krajinu obrovský kapitál, čo však nie je docenené. Preto je dôležité, aby sa títo mladí ľudia, ktorí vyhrávajú rôzne súťaže, viac zviditeľnili. Je tiež dobré, keď ich koncerty uvádza známa osobnosť.

Koncert Peter Michalica predstavuje talenty Nitry zorganizovala Základná umelecká škola Jozefa Rosinského v Nitre. (SY)

In memoriam Václav Havel

Miestny klub Občiansko-demokratickej mládeže v Nitre zorganizoval dňa 17. decembra m. r. spomienkovú akciu „Žijeme v slobode, aj život v pravde?“ pri príležitosti druhého výročia úmrtia Václava Havla († 18. 12. 2011). Cieľom akcie bolo pripomenúť si živé a aj v súčasnosti aktuálne myšlienky, ktoré Havel zanechal vo svojich knihách, esejách, spisoch a príhovoroch ako napr. sloboda, láska, život v pravde, etika, slušnosť a svedomie v politike, občianska spoločnosť. Mladí ľudia, členovia ODM v Nitre, vysokoškolskí študenti, zástupcovia Akademického senátu Filozofickej fakulty UKF, študentského parlamentu, herci Univerziténeho tvorivého ateliéru a doktorandi čítali na improvizovanom pódiu pred priestormi Bunky na pešej zóne vybrané pasáže a myšlienky z diel Václava Havla, ktoré si sami pripravili a naštudovali,

aby tak „oprášili“ zabudnuté a zanedbávané, ale veľmi dôležité hodnoty pre demokratickú spoločnosť. Podujatie zastrešilo aj mesto Nitra, účastníkom sa prihovril viceprimátor Ján Vančo (na snímke dole). V rámci hovoreného slova zaznievali príhovory pozvaných čestných hostí, medzi nimi bola poslankyňa MZ Anna Šmečilová, historik Daniel Balko a politológ Tomáš Zálešák. Organizátori pri príprave podujatia spolupracovali aj s hnutím HUMAN, projektom Bunka a Knihnicou Václava Havla v Prahe. (RM)

Trojkráľový koncert

Tradičný Trojkráľový koncert sa uskutočnil v piaristickom Kostole sv. Ladislava v Nitre v pondelok 6. januára. Medzi hosťami bol nitriansky primátor Jozef Dvonč a zástupca primátora Štefan Štefek. Na koncerte vystúpili Detská folklórna skupina Hájiček z Chrenovca - Brusna, Detská folklórna skupina Dolina z Mane, Detský folklórny súbor Jaročan z Jarku a gajdoš Drahoš Daloš z Lehoty. Moderátorom programu bol herec Jozef Šimonovič. Súčasťou vystúpenia bola aj koleda „Daj Boh šťastia tejto zemi“.

(SY)

Jubilanti v roku 2014

Vo februári sa životného jubilea dožívajú títo Nitrania:

75 ROKOV:

Eduard Ahlers, Ing. Ján Balla, CSc., Terézia Belányová, Magdaléna Bilichová, PaedDr. Ján Bohon, Ing. Jozef Búri, Štefánia Červencová, Viktor Fogl, Ing. Vladimír Foltín, Karol Gamboš, Eva Hronecová, Mária Hubová, Gabriela Chlebcová, Etela Chovancová, Jozef Kiko, Albert Klbečko, Mária Kmeťová, Anna Knotková, Helena Kontúrová, Milan Krpala, Veronika Kršjaková, Mária Kubišová, Tomáš Kukliš, Anna Kuruczová, Margita Mihaliková, Mária Moravčíková, Helena Murcinová, doc. Klára Mužíková, CSc., Anna Patúcová, Eva Pauková, Marta Pevná, Gabriela Porubská, Helena Rózová, prof. Ing. Jozef Semetko, DrSc., Alexander Schlichter, Pirika Supuková, Jozef Szöllösy, František Škoda, Anna Šóthová, Edita Tóthová, Jozef Žákovič

80 ROKOV:

Ing. Alexander Bakoš, Lýdia Blahová, Zuzana Brodňanská, Lukáč Dobiš, Anna Drienovská, Ján Eliáš, Helena Fialová, Ružena Fišárková, Jolana Fúsková, Edita Gajdošová, Margita Horáková, Valéria Horáková, Ing. Veronika Horváthová, Mária Hrivňáková, Magdaléna Jakabovičová, Mária Jurčová, Helena Kunkelová, Mária Madžová, Miroslav Miškolczy, Bernardína Mitanová, Pavol Molnár, Bohumila Nová, Terézia Ostertágová, Terézia Otrasová, Antónia Palatická, Helena Pánská, Eva Paulenová, Jolana Pavlovičová, Tibor Pecháč, Štefan Ružička, Emil Slávik, Dr. František Spišák, Dagmar Srnčíková, Rudolf Stenička, Štefan Šišovič, Helena Škvareninová, Anna Uramová, Marta Záhorcová, Anna Zubčáková

16

85 ROKOV:

Matilda Abaffyová, Ružena Bačová, Júlia Bernáthová, Emília Briediková, MUDr. Alexander Čerba, Magdaléna Drábeková, Elfrida Eliášová, Juraj Gombík, Mária Illášová, Jozefa Lacová, Jozef Lieskovský, Amália Melicherová, Štefan Mihalka, Mária Miková, Mgr. Hedviga Náhlavská, Antónia Plevková, Anna Remeňová, PhMr. Jozef Šepitko, PhMr. Jolana Šepitková, Gizela Turňová, Magdaléna Uhrová

86 ROKOV:

Hedviga Belanová, Emil Bilik, Jozef Brezina, Mária Čačíková, Veronika Guttmannová, Ing. Michal Horváth, Anna Kosorúová, Stanislava Stúpalová, Anna Švecová, Valéria Švecová

87 ROKOV:

Mária Bačková, Valéria Brestovská, Vilma Cíváňová, Alžbeta Hanakovičová, Ing. Veronika Košková, Alžbeta Kováčová, Anna Krčmárová, Gabriela Lacková-Bartošová, Irena Ostertágová, Ján Ozorovský, Emil Piller, Anna Pražienková, Katarína Reptiková, Gizela Šebová, Anna Šimeková, MUDr. Anna Štefečeková, Jozef Vámoš, Mária Velčícká

88 ROKOV:

Štefan Bystrický, František Dano, MUDr. Jozef Garaj, Monika Gulášová, Viliam Halgaš, Aurélia Kotorová, Anna Kováčová, Adriana Oravcová, Ing. Štefan Semjan, Alojzia Šuhajdová, Zuzana Velčícká, Etela Žuškovičová

89 ROKOV:

Katarína Dubeňová, Emília Holejšovská, Margita Kelemenová, Helena Krajčová, Edita Marišová, Jozef Voltemar, Helena Wattová

90 ROKOV:

Štefan Abaffy, Marta Funcíková, Matej Horváth, Elma Ivánková, Juraj Simonides, Ján Watta, Anna Zrníková

91 ROKOV:

Irena Beňovská, Viktória Bernáthová, Vojtech

Franko, Jaroslav Chorváth, Jozef Maťo, Jolana Zábajníková

92 ROKOV:

Júlia Földesiová, Alexander Hrapko, Jozef Markech, Jozef Paulovič, Mária Zemanová

93 ROKOV:

Jozef Pauer, Terézia Szabová

94 ROKOV:

František Sirovič, Agneša Vargová

Navždy odišli †**V decembri 2013 nás navždy opustili títo Nitrania:**

Anna Fintorová, 89-r., Železničarska 52

Šimon Vaňo, 0-r., Lesná 2

Juraj Széchenyi, 73-r., Jahodová 6

Júlia Václavová, 80-r., 8. mája 27

PhDr. Ivan Kuzma, 58-r., Bizetova 8

Marta Masaryková, 75-r., Kalvárska 4

Matúš Vaňo, 0-r., Lesná 2

Irena Melová, 77-r., Čulenova 46

Viliam Svitač, 70-r., Beniaková 13

Lubomír Karas, 64-r., Čajkovského 28

Ján Ťažký, 89-r., Janka Kráľa 116

Josef Šenk, 75-r., Novomeského 4

Marta Gogová, 79-r., Rázusova 12

Valéria Pásztoriová, 71-r., Na Hôrke 15

František Šiška, 67-r., Škultétyho 12

Magdaléna Hyčková, 85-r., Železničarska 5

Viliam Kučera, 70-r., Lomnická 34

Ladislav Medový, 85-r., Kalvária 3

Štefánia Rutkovská, 83-r., Vikárska 18

Ing. Karol Knotek, 75-r., Wilsonovo nábr. 142

Michal Polák, 73-r., Trieda A. Hlinku 34

Jozef Hlbočan, 63-r., Vihorlatská 2

Ludovít Kevély, 70-r., Dlhá 17

Ing. Karol Ormis, 66-r., Kalinčiaková 18

Helena Velšicová, 61-r., Na Priehon 17

Andrej Tomašovič, 86-r., Medzi vodami 2

Veronika Hercová, 93-r., Štefánikova tr. 27

Zita Hromníková, 67-r., Štúrova 17

František Martiška, 69-r., Kultúrna 12

František Mošat, 69-r., Trieda A. Hlinku 36

Alžbeta Belanová, 83-r., Hlboká 75

Mária Partlová, 96-r., Janka Kráľa 132

Juraj Stiefel, 39-r., Pod Hrabinou 21

Sebastian Salay, 58-r., Alexyho 20

Július Palček, 74-r., Wilsonovo nábr.178

Ida Novomeská, 78-r., Železničarska 52

Ludovít Arpáš, 67-r., Kmeťova 5

Viliam Wachal, 78-r., Hodžova 50

Povedali si ÁNO ♥**6. decembra 2013**

Vladislav Bublínek z Nitry a Zuzana Prčíková z Jelenca

7. decembra 2013

Marián Gablík zo Štiavnika a Ing. Laura Gločecová z Rožňavy

11. decembra 2013

František Urbanič a Lucia Antoniová, obaja z Nitry, Ing. Juraj Kunovič z Nitry a Mgr. Hana Bielková zo Sereďe

12. decembra 2013

Martin Mihok z Tovarníkov a Zuzana

Havránková z Nitry, Ing. Ján Rejda z Nitry a Ing. Renáta Adamčová zo Sereďe

13. decembra 2013

Dušan Dekyský z Tlmáč a Ludmila Drdošová z Nitry

14. decembra 2013

Ivan Černý z Nitry a Jarmila Javorová z Veľkého Lapáša, Michal Varga z Lehoty a Ing. Jana Fazekášová, PhD. z Cabaja, Alexander Machovec z Rišňoviec a Zuzana Gábríšová z Nitry

Zomrela

sestra Elena Anna Tencerová

Vo veku nedožitých 97 rokov zomrela 1. januára 2014 sestra Elena Anna Tencerová DKL zo Spoločnosti dcér kresťanskej lásky v Nitre. Bola druhou najstaršou členkou Konfederácie politických väzňov Slovenska a zároveň druhou najstaršou žijúcou väzenkyňou.

Sestra Elena pôsobila ako učiteľka a katechéta na viacerých miestach Slovenska a Čiech. V päťdesiatych rokoch bola prevezená do viacerých sústreďovacích táborov pre rehoľné sestry, pracovala v továrňach, bola vyšetrovaná a 18 mesiacov strávila vo väzení. V r. 1992 bola rehabilitovaná. Všade slúžila blížnym s veľkou láskou, horlivosťou a obetavosťou. Zomrela v provinciálom dome

dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul v Nitre.

„Sme jej vďační za jej dlhoročnú aktívnu činnosť v Konfederácii politických väzňov Slovenska (KPVS). A sme radi, že sa dožila osadenia pamätnej tabule väznených sestier Vincentiek, ktorú sme v Nitre odhalili 29. augusta 2013. Bolo to naozaj v hodine dvanástej, pretože bez prítomnosti pamätníkov by to nemalo tú hodnotu, ako to malo. Nech jej Pán Boh dá večný odpočinok!“ uviedla Juliana Brezinská z Konfederácie politických väzňov Slovenska.

Posledná rozlúčka so zosnulou bola v sobotu 4. januára 2014.

(jb)

Športové aktivity

organizované mestom

Mesto Nitra aj v tomto roku pripraví niekoľko zaujímavých športových podujatí, ktoré sa oplatí navštíviť, keď už nie ako súťažiaci, tak aspoň ako diváci.

Jedným z prvých podujatí, ktoré sa uskutočnia v marci pod hlavičkou mesta v Synagóge, bude vyhlásenie najlepších športovcov mesta Nitry za uplynulý rok 2013. Pôjde o ocenenie „tých najlepších, čo doma máme“ a zároveň to bude výborná príležitosť stretnúť úspešných športovcov a trénerov pod jednou strechou.

V priebehu mája až júla pokračuje 3. ročník Nitracachingu, ktorý bude zameraný na prírodné, ale aj historické pozoruhodnosti nášho mesta. Vytvorených bude niekoľko skryš, ktoré môžu súťažiaci nájsť prostredníctvom GPS súradníc. Tieto sa zverejnia na webovej stránke mesta a registrovaným hráčom budú aj priamo zaslané. Veríme, že Nitracaching aj tohto roku „vyženie“ hľadačov pokladov a lovcov súradníc do terénu s cieľom zozbierať potrebný

18

počet indícií, ktorý ich dovedie až k výsledku. Skolská liga prebiehajúca počas celého roka a reprezentujúca 5 športov (basketbal, hádzaná, futbal, florbal a volejbal) zaznamenáva z roka na rok zlepšujúcu sa úroveň. Aj keď ide o športovú ligu s neregistrovanými hráčmi kolektívnych športov, potešiteľné je, že sa mládež zapája vo voľnom čase do týchto športových aktivít. Vyhodnotenie celoročného snaženia bude koncom júna na Atletickom štadióne TJ Stabvár.

Záver leta bude patriť Nitrianskym mestským behom. Aj tento rok bude pripravených niekoľko tratí s rôznou náročnosťou, kde kráľovskou disciplínou bude polmaratón. Verejnosť bude mať príležitosť zabehnúť si okruh po mestskom parku v dĺžke necelých 3 km.

Cyklus športových podujatí pod názvom Dni športu 2014 sa uskutoční v mesiacoch október – december. Tieto podujatia sú zamerané na rozvoj pohybových aktivít

rôznych vekových a záujmových skupín s cieľom budovať trvalý vzťah k športu.

V roku 2013 bolo v priebehu septembra a decembra pripravených takmer 20 športových podujatí, väčšina z nich aj pre verejnosť. Organizátormi boli športové kluby, združenia, ale aj školy pôsobiace na území mesta.

Jesenné počasie praje aj novo vzniknutému podujatiu Šarkaniáda – ide o organizované púšťanie šarkanov. Toto podujatie je venované

hlavne najmenším, čo potvrdila aj minuloročná účasť, kde vekový priemer nepresiahol 15 rokov.

Krátky deň a chladnejšie počasie je neoddeliteľnou súčasťou Večerného behu Nitrou, ktorý uzatvára celoročný cyklus športových podujatí organizovaných mestom Nitra. Dejiskom je pešia zóna a o nevšednej atmosfére svedčí aj účasť vyše dvesto pretekárov a bežcov. (RM)

Rekordný

Zoborský silvestrovský beh

Na štart sa postavilo 194 bežcov.

Posledný deň roka 31. december vôbec nepripomínal zimu. Okolité príroda imitovala neskorú jeseň alebo predjarie. Príjemná teplota prilákala turistov, ktorí už od 8. hodiny putovali hŕfné na Pyramídu s dobrým pocitom, že osožia svojmu telu, povzbudia bežcov a na pamiatku si odnesú opečiatkovanú kartičku turistu ZSB. Sivá obloha a drobné dažďové kvapky neboli žiadnou prekážkou pre zúčastnených bežcov. Najmä mladí chceli otestovať 3860 m dlhú trasu. V cieľi vyjadrili spokojnosť s novou dĺžkou a zhodne konštatovali, že trasa bola veľmi dobrá, umožnila im zahriať sa, skoncentrovať a správne si rozložiť sily. Najstarší pretekári boli spokojní, že dobehli do cieľa, a dokázali sebe aj iným: beh nie je prekážkou ani vo vysokom veku, čo potvrdil 80-ročný František Špánik, najstarší účastník XXVI. ročníka ZSB. Už prvá prezentácia pretekárov naznačila, že ZSB 2013 bude

rekordný počtom pretekajúcich bežcov. Stále zvyšujúca sa účasť pretekárov len potvrdzuje opodstatnenosť ZSB, jeho kvalitu, náročnosť a hodnotu medzi bežeckými súťažami. V cieľi na Pyramíde napriek občasnému dažďu vládla príjemná atmosféra, priaznivci behu a turisti povzbudzovali bežcov a všetkých odmenili výkrikmi obdivu a úprimným potleskom.

Všetci účastníci ZSB vedia, že tieto preteky sú od svojho začiatku pevne spojené s históriou. XXVI. ročník symbolizovala plaketa vychádzajúca ideovo z averzu byzantskej mince s obvodovým perlovcom a s dvojramenným krížom umiestneným na schodovitom stupni. Po jeho stranách sa nachádzajú iniciály našich vierozvestcov sv. Cyrila a sv. Metoda v hlaholike. Cena pre víťazov bola inšpirovaná tvarom dvojjuchej amfory hatvanskej kultúry, ktorej ľud žil v južných častiach Slovenska od Dolného Ponitria až po Košickú kotlinu na sklonku neskorej doby kamennej a na počiatku doby bronzovej v polovici 2. tisícročia pred Kristom.

Aký bol XXVI. ročník ZSB vo faktoch? O tom hovoria nasledujúce informácie. Počet zúčastnených pretekárov 194, z toho žien 24 a 387 turistov, najrýchlejšim mužom sa stal Ivan Urcikán časom 19:08 a najrýchlejšou ženou Soňa Krnáčová časom 23:48. Podujatie zorganizovala nezisková organizácia Čakanka spolu s AC TJ Stavbár Nitra so špecializovanou nemocnicou sv. Svorada Zobor, n.o., a s Mestom Nitra. Na pretekoch sa za mesto Nitra zúčastnili zástupcovia primátora Štefan Štefek a Ján Vančo.

PhDr. Janka Svítková

Nitra
sa zapojí do Svetového dňa sprievodcov

Počas uplynulých ročníkov Svetového dňa sprievodcov cestovného ruchu si priestory katedrály na Nitrianskom hrade prezrel i primátor mesta Nitry Jozef Dvonč

Mesto Nitra sa v sobotu 22. februára už po deviatykrát zapojí osláv Svetového dňa sprievodcov. Pri tejto príležitosti pripravil Útvar propagácie a cestovného ruchu v spolupráci s Nitrianskou organizáciou cestovného ruchu dve bezplatné prehliadky mesta so sprievodcom. Prvá bude prehliadka Horného mesta spojená s ochutnávkou čokolády a začína sa o 14.00 hod., druhá je prázdninová prehliadka Nitry pre deti so začiatkom o 15.00 hod. Skupiny turistov budú mať zraz pred Nitrianskym informačným

systémom na Štefánikovej triede č.1. V prípade druhej prehliadky bude výklad podaný jednoduchším jazykom vhodným pre detského účastníka. Na obe prehliadky je potrebné sa vopred prihlásiť do 14. februára na č. tel.: 037/ 741 09 06 alebo 037/16 186, pretože kapacita je obmedzená, maximálny počet osôb v skupine je štyridsať. Text a foto: (S)

Svetový deň sprievodcov si obyvatelia obľúbili a hojne využívajú možnosť pozrieť si mesto s profesionálnym výkladom sprievodcu.